

FOPSPEENBOOM IN DE WERELD VAN KINA: DE TUIN

Op 17 juni 2012 verzamelden tal van dappere peutertjes met hun fopspeen in de aanslag in het stadspark van Aalst. De reden daarvoor was een bijzonder feestelijk moment. De 115 jaar oude treurhazelaar in het park werd die dag namelijk officieel omgedoopt tot tuttenboom. Junior Chambers Internationaal Aalst, de vereniging achter het initiatief, vond hiervoor inspiratie in Zweden en Denemarken. In die landen is het namelijk al heel lang de gewoonte dat kindjes op de leeftijd van drie hun speentje achterlaten bij een ‘pacifier tree’.

In Vlaanderen is de tuttenboom in Aalst niet de eerste in zijn soort. Kindjes tussen 2,5 en 4 jaar die hun fopspeentje niet meer nodig denken te hebben, kunnen namelijk al een aantal jaar terecht bij de “Tuutjesboom” in het natuurmuseum De wereld van Kina: de Tuin in Gent. LECA polste bij Luc Braeckman, coördinator van De wereld van Kina, om te horen hoe dat precies zit.

‘In Gent konden kindjes in 2006 voor het eerst hun tutje in een boom achterlaten. Het idee om hier een fopspeenboom op te zetten kwam van Els Ravelingien, die ook toen al met veel enthousiasme actief was binnen de buurtwerking Sluizeken - Ham - Tolhuis. Zelf had zij de traditie ontdekt tijdens een vakantie in Denemarken. Omdat ze het gebruik zo sympathiek vond, leek het haar onmiddellijk een leuk idee om in Gent iets gelijkaardigs op te zetten. Binnen de buurtwerking was iedereen in ieder geval snel overtuigd en haar plan werd dan ook meteen in de praktijk omgezet. De eerste boom die als fopspeenboom dienst deed staat op het speelpleintje in Godshuishammeke. De gezinnen uit de buurt reageerden meteen erg enthousiast; alleen bleek al snel dat de tutjes niet bleven hangen in de boom. De mensen van de buurtwerking besloten daarom op zoek te gaan naar een permanente oplossing en kwamen zo bij De wereld van Kina: de Tuin terecht. Ook wij waren meteen gewonnen voor het idee. Als natuurmuseum hechten we er zelf namelijk veel belang aan om een sterke band met de buurt op te bouwen. Onze interesse in de sociale kant van het project was dan ook groot. In de buurt van De wereld van Kina: de Tuin wonen namelijk veel families met een Turkse of Marokkaanse achtergrond en via een dergelijk initiatief konden we ook hen beter leren kennen. Voor andere instanties uit de buurt was die sociale component eveneens de reden om zich te engageren. De “Tuutjesboom” wordt bijvoorbeeld ook ondersteund door het wijkgezondheidscentrum, de apothekers en tandartsen uit de buurt. Onderzoek heeft namelijk uitgewezen dat het gebruik van een fopspeentje na de leeftijd van 3 jaar niet zo goed blijkt

voor het kaakgewricht en de “Tuutjesboom” laat hen toe om de buurtbewoners daar op een leuke manier op attent te maken.

Sinds 2007 is de “Tuutjesboom” in Gent dus een zwarte moerbeï in de Kinatuin. Aanvankelijk noemden we die trouwens de fopspeenboom, maar uiteindelijk vond iedereen “Tuutjesboom” toch sympathieker klinken. Sindsdien wordt ieder jaar een speciaal moment georganiseerd waarop de kinderen uit de buurt hun fopspeen bij de boom kunnen achterlaten. Naast de buurtwerking en de Kinatuin zijn ook de buurtscholen daar nauw bij betrokken. Gewoonlijk kiezen we een vrijdagmiddag rond 6 december uit, zodat het afgeefmoment kan aansluiten bij het Sinterklaasfeest. Onder begeleiding van een fanfare komen de kinderen dan na de viering op hun school in stoet naar de Kinatuin. Ieder kindje wordt vervolgens bij de Sint geroepen en degenen die dat willen, geven dan hun fopspeen aan hem af. De ouders maken daar ook telkens een mooie foto van. In ruil ontvangen de dappere kleuters van het museum en van de buurtwerking een leuk cadeautje. De zwarte pietten zorgen er intussen voor dat het tutje in het grote web in de zwarte moerbeïboom wordt gehangen. Blijkbaar is de kracht om samen, in een bepaald ritueel, een tutje af te geven zeer effectvol. We horen tot nog toe van geen enkel kindje dat daarna met het tutten hervallen is.

Op alle andere dagen kunnen ook kinderen die niet in de buurt wonen, hier terecht om hun tutje af te staan. Zij krijgen dan eveneens een klein cadeautje. Alles samen hangen er intussen al zo’n 160 tutjes in de boom.

Uiteraard is het fijn dat de traditie van de tuttenboom nu ook elders in Vlaanderen voet aan de grond krijgt. Toen het plan in Aalst ontstond, hebben de mensen van JCI contact met ons opgenomen om even te horen wat onze ervaringen waren. Op onze beurt hebben wij hen doorverwezen naar Els Ravelingien. Op dit moment is de cirkel dus eigenlijk mooi rond. Zonder Els was de “Tuutjesboom” in Gent er immers niet geweest. Dus zij is echt degene die een eeuwenoud gebruik uit Scandinavië hier leven in geblazen heeft.’

<http://www.volkskunde-vlaanderen.be/cms.php?id=83>